

Пиріг І.В.

професор кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ: ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ

Забезпечення експертної діяльності, як слідчої так і оперативно-розшукової на досудовому розслідуванні, на нашу думку, є науково-методичним, правовим, матеріально-технічним, інформаційним, організаційним, кадровим. Зазначені види забезпечення М.Я. Сегай включає у зміст судово-експертної діяльності з відповідними суб'єктами – органами державної влади. У судово-експертній діяльності він виділяє «чотири структурні блоки, або елементи цілісної системи, які забезпечують здійснення державної політики в галузі судової експертизи: 1) діяльність органів державної влади щодо правового забезпечення судово-експертної діяльності; 2) діяльність уповноважених органів державної влади, що здійснюють функції управління щодо кадрового, наукового, науково-методичного, фінансового забезпеченню проведення судових експертиз; 3) діяльність головних суб'єктів судово-експертної діяльності, які здійснюють безпосереднє організаційне і науково-методичне забезпечення та проведення судових експертиз у державних судово-експертних установах; 4) діяльність учасників судочинства, причетних до проведення судових експертиз і використання їхніх висновків. Названі структурні блоки з притаманними їм функціями і суб'єктами тісно взаємодіють між собою і створюють єдину систему судово-експертної діяльності» [1, с. 752].

Одне з останніх визначень судово-експертної діяльності із зазначенням видів її забезпечення наведено у кандидатській дисертації Г.О. Стрілець: «врегульована законодавством діяльність судово-експертних установ, спрямована на проведення незалежних судових експертиз шляхом об'єктивного, всебічного і повного дослідження з дотриманням сучасних досягнень науки і техніки, організація роботи судово-експертних установ у цілому і їхніх структурних підрозділів, їх науково-методичне і інформаційне забезпечення, підбір та підготовка судово-експертних кадрів» [2, с. 12]. Авторка також під судово-експертною діяльністю розуміє проведення експертиз з належним забезпеченням: науково-методичним, інформаційним, організаційним й кадровим.

Висловлені думки науковців досить повно відображають зміст експертного забезпечення судово-експертної діяльності. Однак не можна погодитись з включенням видів забезпечення у зміст експертної діяльності.

На наш погляд, експертна діяльність становить собою специфічний вид людської діяльності, заснованої на наукових знаннях, змістом якої є дослідження певних об'єктів, процесів або явищ спеціальними методами з метою надання науково-обґрунтованих висновків [3, с. 16]. Тому правове та кадрове забезпечення не може бути складовими самої експертної діяльності, але є необхідними для її здійснення. Правове забезпечення будь-якої діяльності у суспільстві є законотворчим процесом. Рішення щодо прийняття законодавчих актів, що стосуються експертної діяльності повинні обговорюватись серед судових експертів та ухвалюватись з урахуванням їх пропозицій. Безумовно, експерти беруть участь у розробці законів, науково та практично обґрунтовують їх доцільність, але ця діяльність не є основною для них.

Що стосується підготовки кадрів, то з участю представників експертних установ повинні бути сформульовані освітньо-кваліфікаційні характеристики, що висувуються до майбутніх судових експертів. Підготовка самих експертів є частиною педагогічного процесу, яким мають займатись не експертні установи, а спеціалізовані навчальні заклади, які на сьогодні існують у Міністерстві внутрішніх справ (Інститут підготовки фахівців для експертно-криміналістичних підрозділів Національної академії внутрішніх справ і Донецький юридичний інститут). Навіть організація професійно-педагогічної підготовки працівників експертної служби не відноситься до експертної діяльності, а наукові розробки у цьому напрямку не є завданнями вчених-криміналістів, а стосуються наукової спеціальності 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти. Серед останніх наукових досягнень у цьому напрямку можна зазначити кандидатську дисертацію С.О. Шевцова [4]. Правове та кадрове забезпечення експертної діяльності відіграють значну роль у розслідуванні злочинів, і хоча, на наш погляд, не є складовою експертної діяльності, заслуговують на увагу науковців, як складових цілісної концепції експертного забезпечення досудового розслідування.

Організаційне забезпечення є структурним елементом експертної діяльності, який базується на наукових засадах теорії управління. Але ця складова відноситься до загальної організації проведення експертизи в експертних підрозділах та організації проведення окремої експертизи судовим експертом. На нашу думку, не відносяться до експертної діяльності дії слідчого щодо організації призначення експертизи та забезпеченню проведення судових експертиз і діяльність уповноважених органів державної влади, що здійснюють функції управління судово-експертною діяльністю.

Науково-методичне забезпечення є складовою судово-експертної діяльності, тому що процес дослідження базується на наукових методах і методиках, має творчий характер та є підґрунтям для наукових розробок в галузі судової експертизи і вдосконалення експертних методик. Науково-методичне забезпечення експертної діяльності є основною функцією судової експертології як науки.

Розглянувши поняття «забезпечення» в юридичній науці, його види, поняття «експертної діяльності» можна зазначити, що поняття «експертного забезпечення» значно ширше, ніж «експертної діяльності» та включає зазначені вище складові. Експертне забезпечення потрібно розглядати безпосередньо як діяльність, направлену на вирішення завдань кримінального провадження, та як окрему наукову теорію, що містить певну систему знань щодо ефективного використання засобів та методів такої діяльності. Отже під експертним забезпеченням досудового розслідування потрібно розуміти окреме вчення, що є системою наукових положень та рекомендацій щодо оптимального комплексу дій з постачання суб'єктам судово-експертної діяльності необхідних науково-методичних, правових, матеріально-технічних, інформаційних, організаційних, кадрових та інших ресурсів для вирішення покладених на них завдань.

Список використаних джерел:

1. Сегай М. Я. Судова експертологія – наука про судово-експертну діяльність / М. Я. Сегай // Вісник Академії правових наук. – 2003. – № 2-3. – С. 740-762.
2. Стрілець Г. О. Генезис системи судово-експертних установ в Україні та напрямки їх діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Г. О. Стрілець. – Київ, 2009. – 16 с.
3. Пиріг І. В. Теоретичні основи експертної діяльності органів внутрішніх справ: монограф. / І. В. Пиріг – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2011. – 312 с.
4. Шевцов С. О. Організація професійно-педагогічної підготовки працівників експертної служби МВС України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти / С. О. Шевцов. – Харків, 2009. – 25 с.

Анісімов Д.О.
курсант групи КМ-232
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ЗАВДАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ТЕХНІКИ
В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ**

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються Конституцією України найвищою соціальною цінністю. Зміст і спрямованість діяльності держави визначають права людини та їх гарантії утвердження і забезпечення яких є основним її обов'язком.

Для забезпечення вище зазначених принципів на озброєнні правоохоронних органів є різноманітна криміналістична техніка.

Знання ефективності її використання має важливе теоретичне і практичне значення, і тому багато вчених-криміналістів при роботі над